

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi velkaneuvonnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä toukokuuta 2000 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi velkaneuvonnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 37/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Ulla Karhu, kauppa- ja teollisuusministeriö

- johtaja Anja Peltonen, Kuluttajavirasto
- oikeushallinnon ylitarkastaja Eila Vuorinen, Itä-Suomen lääninhallitus
- osastopäällikkö Juhani Karhulahti, Länsi-Suomen lääninhallitus
- johtava velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki
- varatuomari Auli Valli-Lintu, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Leena Veikkola, Takuusäätiö
- velkaneuvoja Kaisu Paloranta, Velkaneuvojat ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Lakiehdotuksen mukaan velkaneuvonnassa annetaan yksityishenkilöille tietoja ja neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta, selvitetään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia sekä avustetaan sovintoneuvotteluissa ja velkajärjestelyyn liittyvissä asioissa. Tarvittaessa velallinen voidaan ohjata hakemaan oikeudellista apua. Laissa tarkoitettu velkaneuvontapalvelu on asiakkaille maksutonta.

Velkaneuvonnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kuluttajavirastolle. Lääninhallitus huolehtii velkaneuvonnan riittävästä saataavuudesta läänin alueella.

Velkaneuvontapalvelujen tuottamisesta huolehtivat ensisijaisesti kunnat lääninhallituksen kanssa tehtävällä sopimuksella. Jos kunta ei ole

osapuolena missään velkaneuvontapalvelujen järjestämistä koskevassa sopimuksessa, lääninhallituksen on hankittava palvelut tehtävien hoitamiseen sopivalta palvelun tuottajalta.

Velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä maksetaan palvelun tarkoituksenmukaisesta tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Lisäksi laissa on säännökset muun muassa velkaneuvonnan järjestämisestä tehtävän sopimuksen vähimmäissisällöstä, tietojen luovuttamisesta, korvauksen takaisinmaksuvelvollisuudesta ja salassapidosta.

Samalla ehdotetaan tarkistuksia yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin ja vel-

kaneuvonnan järjestämistä koskeva lisäys Kulluttajavirastosta annettuun lakiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään jäljempänä mainituin muutoksin.

Laki antaa hyvän pohjan velkaneuvontapalvelujen järjestämiseen koko maassa. Velkaneuvonnan saatavuus on viime vuosina huomattavasti heikentynyt, ja saatavissakin olevat palvelut ovat keskittyneet lähinnä suurempiin asutuskeskuksiin. Apua tarvitsevat saattavat joutua jonotamaan jopa kuukausia ja matkustamaan pitkiä matkoja vähillä varoillaan. Velkaneuvonnan lakisääteistämällä voidaan edistää kansalaisten oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta.

Velkaneuvonnan toimenkuva on muuttunut siten, että velkojen järjestelyistä sovitaan aikaisempaa enemmän velkajärjestelyn hakemusmenettelyn sijasta. Velkaneuvonnassa painottuu ennalta ehkäisevä talousneuvonta ja niiden ongelmien selvittely, jotka saattavat olla perussy taloudelliseen ahdinkoon. Valiokunnan mielestä oman taloutensa hallinnan opetus ja velkaantumisen ehkäisy tulisi sisällyttää yleisiin kasvatus tavoitteisiin.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan velkaneuvonnan alueellinen saatavuus katsotaan turvatuksi siten, että noin 56 000 asukasta kohden toimisi yksi kokopäiväinen velkaneuvoja. Päätoimisia velkaneuvojia olisi tällöin 89.

Valiokunnan mielestä näin suuri väestöpohja saattaa johtaa velkaneuvonnan ruuhkautumiseen, tason kärsimiseen ja alueelliseen tasapainottomuuteen. Jotta velkaneuvonnalle asettavat tavoitteet toteutuvat, se edellyttää neuvonnan huolellista organisointia.

Kun velkaneuvonnan ala laajenee muun muassa talouden hoitoon, valiokunta kiinnittää huomiota velkaneuvojien koulutukseen, jotta heillä on riittävä asiantuntemus laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Velkaneuvojan tehtävään ei ole erityistä koulutusta, ja nykyisten velkaneuvojien koulutustausta on varsin kirjava.

Talous- ja velkaneuvojille on järjestettävä täydentävää koulutusta erityisesti, jos ei ole mahdollista käyttää useamman alan erikoisasiantuntijaa. Valiokunta pitää tärkeänä koulutustarpeiden selvittämistä ja kiirehtii valtioneuvoston asetusta talous- ja velkaneuvojien kelpoisuudesta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan "uuden lakisääteisen järjestelmän toimivuutta tullaan tarkoin seuraamaan. Tarkoitus on muun muassa pian lain voimaantulon jälkeen laatia selvitys velkaneuvonnan kysynnän kehittymisestä ja velkaneuvontaan suunnattujen resursien tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Tämän selvityksen perusteella voidaan arvioida jo vuoden 2003 valtion talousarviota varten toiminnan mitoitusperusteet ja sen mukaisesti määrärahan tarve."

Talousvaliokunta pitää tärkeänä seurannan toteuttamista perusteluissa mainitulla tavalla.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki velkaneuvonnasta

Valiokunta on muuttanut velkaneuvonnasta annetun lakiehdotuksen nimikkeen laiksi talous- ja velkaneuvonnasta. Samalla valiokunta on muuttanut vastaavasti lakiehdotuksen muut kohdat, joissa puhutaan velkaneuvonnasta.

Lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan velkaneuvonnassa annetaan yksityishenkilöille tietoja ja neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta sekä avustetaan heitä taloudenpidon suunnittelussa. Perustelujen mukaan neuvonnan ensisijaisena tarkoituksena on auttaa asiakasta huolehtimaan itsenäisesti ja riittävän suunnitelmallisesti taloudellisista asioistaan.

Velkaantumista ennalta ehkäisevä taloudellinen neuvonta sekä ongelmiin liittyvien ratkaisuvaihtoehtojen selvittäminen ajoissa ovat tärkei-

tä myöhempien, mahdollisesti pitkien ja raskaiden velkajärjestelyjen välttämiseksi. Painottaakseen talousneuvonnan tärkeyttä valiokunta on tehnyt lakiehdotukseen mainitut täydennykset.

2 §. Pykälän 2 momentin mukaan lääninhallitus huolehtii siitä, että velkaneuvontaa on riittävästi saatavissa läänin alueella.

Valiokunta on muuttanut säännöstä siten, että lääninhallitus vastaa talous- ja velkaneuvonnan riittävydestä. Muutoksella korostetaan lääninhallituksen vastuuta talous- ja velkaneuvonnan järjestämisessä. Kunnan osallistuminen talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämiseen on vapaaehtoista. Kunta ei ole velvollinen tekemään lääninhallituksen kanssa laissa tarkoitettua sopimusta. Jos kunta ei ole osapuolena missään talous- ja velkaneuvonnan järjestämistä koskevassa sopimuksessa, lääninhallituksen on

hankittava palvelut tehtävien hoitamiseen sopivalta palvelun tuottajalta.

3. Laki Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lakiehdotuksen 1 §:n uuteen 4 momenttiin on tehty 1. lakiehdotuksen mukaisesti talous- ja velkaneuvontaa koskeva täydennys.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana, ja

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

talous- ja velkaneuvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Talous- ja velkaneuvonnan sisältö

Talous- ja velkaneuvonnassa:
(1—5 kohta kuten HE)

Tässä laissa tarkoitettu *talous- ja velkaneuvontapalvelu* on asiakkaille maksutonta.

Lääninhallitus *vastaa* siitä, että *talous- ja velkaneuvontaa* on riittävästi saatavissa läänin alueella.

Talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä huolehtivat lääninhallitus ja kunnat siten kuin 3 §:ssä säädetään.

3 §

Kunnan ja lääninhallituksen järjestämä talous- ja velkaneuvonta

2 §

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen

Talous- ja velkaneuvonnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kuluttajavirastolle.

Talous- ja velkaneuvontapalvelu järjestetään ensisijaisesti siten, että kunta tekee lääninhallituksen kanssa kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 mo-

mentissa tarkoitetun sopimuksen, jossa se sitoutuu huolehtimaan *talous- ja velkaneuvontapalvelujen* järjestämisestä kunnassa asuville henkilöille. Lääninhallitus ja kunnat voivat sopia, että kunta huolehtii tehtävästä yhden tai useamman kunnan puolesta.

Kunta voi järjestää *talous- ja velkaneuvontapalvelun* perustamalla sitä varten yhden tai useamman viran tai työsopimussuhteisen tehtävän. Virka tai tehtävä voi olla osa-aikainen. Virka tai tehtävä voidaan kunnassa yhdistää toiseen virkaan tai tehtävään, jollei yhdistäminen vaikuta tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen. Virka tai tehtävä voidaan perustaa kuntien yhteiseksi siten kuin kuntalaissa säädetään. Kunta voi huolehtia *talous- ja velkaneuvontapalveluista* myös hankkimalla ne tehtävien hoitamiseen sopivalta palvelun tuottajalta.

(3 mom. kuten HE)

4 §

Valtion varoista maksettava korvaus

Talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä maksetaan korvaus valtion varoista niiden perusteiden mukaan, jotka kauppa- ja teollisuusministeriö Kuluttajaviraston esityksestä vahvistaa. Korvaus määrätään siten, että se vastaa palvelun tarkoituksenmukaisesta tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

5 §

Sopimus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä

Talous- ja velkaneuvontapalvelun järjestämisestä koskevassa 3 §:ssä tarkoitettussa sopimuksessa on sovittava ainakin:

1) *talous- ja velkaneuvontayksikön* toimialueesta;

(2 kohta kuten HE)

3) *talous- ja velkaneuvontapalvelua* antavien henkilöiden määrästä;

4) *talous- ja velkaneuvontapalvelujen* seurannan ja valvonnan toteuttamisesta;

(5—7 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

6 §

Talous- ja velkaneuvojan kelpoisuus

Tässä laissa tarkoitettua *talous- ja velkaneuvontapalvelua* antavalla henkilöllä tulee olla sellainen taito ja kokemus, jota tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää. Tarkempia säännöksiä tällaisen henkilön kelpoisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Tietojen luovuttaminen

Talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottaja on velvollinen antaman lääninhallitukselle ja Kuluttajavirastolle seurantaa ja valvontaa sekä korvauksen määräämistä varten tarpeelliset tiedot toiminnastaan.

8 §

Korvauksen takaisinmaksuvelvollisuus

Talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottaja on velvollinen maksamaan korvauksen takaisin osaksi tai kokonaan, jos korvaus on maksettu olennaisesti väärin perustein taikka korvauksen saaja on antanut korvauksen maksamiseen olennaisesti vaikuttaneita virheellisiä tietoja tai menetellyt vilpillisesti.

9 §

Salassapito

Tässä laissa tarkoitettua *talous- ja velkaneuvontapalvelua* antavan henkilön salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

10 §

(Kuten HE)

11 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2000. Tämän lain 4 §:ssä tarkoitettua korvausta

ei kuitenkaan makseta ennen 1 päivää tammi-
kuuta 2001 järjestetystä *talous- ja* velkaneuvon-
tapalvelusta.

3.

Laki

Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 1 §:ään uusi 4
momentti seuraavasti:

1 §

Tehtävät

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Kuluttajaviraston tehtävistä *talous- ja* velka-
neuvonnan järjestämisessä säädetään erikseen.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Leena Luhtanen /sd	Kalervo Kummola /kok
vpj.	Mauri Salo /kesk	Pekka Kuosmanen /kok
jäs.	Jouni Backman /sd	Jari Leppä /kesk
	Klaus Hellberg /sd	Olli Nepponen /kok
	Susanna Huovinen /sd	Antti Rantakangas /kesk
	Mikko Immonen /vas	Ola Rosendahl /r
	Reijo Kallio /sd	Juhani Sjöblom /kok
	Marja-Leena Kempainen /skl	vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.